

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Doma laukums 8A, Rīga, LV-1939, Latvija, tālr. +371 67221848, e-pasts neplp@neplp.lv, www.neplp.lv

Rīgā, 2024.gada 12.decembrī

LĒMUMS Nr.365/1-2 (18012000001724-2)

*Par lietvedības izbeigšanu un aizrādījuma izteikšanu
administratīvā pārkāpuma lietā Nr. 18012000001724*

Izskatot 2024.gada 7.novembrī uzsākto administratīvā pārkāpuma lietu par iespējamo Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma (turpmāk arī – EPLL) 26.panta pirmās daļas 3.punkta pārkāpšanu elektroniskā plašsaziņas līdzekļa VSIA “Latvijas Radio”, reģistrācijas numurs 4000080614, darbībā, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (turpmāk arī – Padome) šādā sastāvā – Padomes priekšsēdētājs Ivars Āboliņš, Padomes locekles Ieva Kalderauska, Ilva Milzarāja un Padomes loceklis Andis Plakans, attālināti piedaloties VSIA “Latvijas Radio” pārstāvjiem,

konstatē:

[1] Padome ir veikusi elektroniskā plašsaziņas līdzekļa VSIA “Latvijas Radio” programmas Latvijas Radio 5 monitoringu, pārbaudot raidījuma “Vēl viens starts” rubrikas “Desmit dziesmas Radio 5 ēterā – izvēlēties tev” atbilstību Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma prasībām.

[2] Padomes locekļi ir iepazinušies ar Padomes Monitoringa departamenta 2024.gada 7.novembra pārbaudes ziņojumu Nr. P/2024/149/6-4, kurā tika konstatēts turpmāk norādītais.

[2.2] Laikā posmā no pulksten 10:16:18 līdz 10:17:47 raidījuma vadītājs Toms Grēviņš izplata šādu informāciju: *“Visi rezultāti kaut kā ir jāpārdzīvo arī, ja ir gaidīts kaut kas pavisam, pavisam cits. Edgars Rinkēvičs, Latvijas Valsts prezidents, pirms deviņām minūtēm ir apsveicis Donaldu Trampu ar atkārtotu ievēlēšanu savā instagram kontā. Ta kā ... es saprotu, kad nu tur punktu un pēdējo balsu baksītāji uztraucas, nu ne, tā jau var nevar teikt, bet, bet praktiski notiek tieši tas, kas notiek. Un par politiku mēs arī varētu šodien vairāk nerunāt. Kaut es zinu, gan jau, ka kāja paslīdēs un tūlīt pat ... saderam, Zandis no Briseles būs pirmais, kurš sāks runāt par ... Par to, kas visu nakti gāja vaļā Amerikas Savienotajās Valstīs. (džingls “Toms Grēviņš ej tu nost, vāu”). Pagaidām nekur es nekandidēju, es kandidēju tikai, khm, uz kārtējām trim stundām kopā ar jums un ...”* (džingls “Laiks desmit dziesmas Radio pieci ēterā izvēlēties tev”)

Tas tik varētu būt varens numurs, ja tu tagad izvilktu tālruni, atvērtu WhatsApp veco labo vaļā un teiktu apmēram tādus vārdus kā Evelīna. (neidentificētas klausītājas balss ziņa “Labrīt, Tom! Šodien palūgšu atskaņot Tom Walker dziesmu “My way”. Paldies”). Nu re, ar Tomu Volkeru sākam, ar ko turpinām – tas atkarīgs no tevis.”

Savukārt laikā no pulksten 10:24:08 līdz pulksten 10:24:57 minētā raidījuma ietvaros tiek izplatīta cita neidentificēta klausītāja balss ziņa: *“Khm, jā, labrīt Latvijā! Labrīt, mister*

Tom! Nu principā ļoti skumji, ļoti skumji, pacelšu tomēr to politiku. Bet nu amerikāņiem jau burgeri galvā, nu ko tur var padarīt, lai tas klauns (domāts jaunievēlētais ASV prezidents Donalds Tramps) vēl tur paārdās kādus četrus gadus, gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus. Bet nu tā, jādzīvo ar pozitivitāti tur neko nevar darīt – tāda ir dzīve un politika ir politika. Bet man savukārt vakar atkal sanāca noskatīties, jau kuro reizi, Boba Fosa mūziklu filmu “Kabarē”, un tādā sakarā gribu neaizmirstamo Laizu Minelli ar tādu pašu dziesmu “Kabaret”. Plīz, atrodi, lūdz’, Tomiņ. Čau.”

[2.3] No iepriekš minētā secināms, ka programmā Latvijas Radio 5 konstatētā raidījuma “Vēl viens starts” interaktīvā rubrika “Desmit dziesmas Radio 5 ēterā – izvēlēties tev”, raidījuma vadītājs aicina auditoriju sūtīt balss ziņu programmas Latvijas Radio 5 WhatsApp lietotnē ar lūgumu izplatīt tiešajā ēterā klausītāja izvēlētu mūzikas skaņdarbu. Pirms mūzikas skaņdarbu izplatīšanas tiešajā ēterā Latvijas Radio 5 tiek izplatītas WhatsApp lietotnē iepriekš iesūtītu klausītāju balss ziņas. Laikā no pulksten 10:24:08 līdz pulksten 10:24:57 tiek izplatīta uz programmas Latvijas Radio 5 tālruņa numuru lietotnē Whatsapp nosūtīta neidentificēta klausītāja balss ziņa, kurā neidentificētais klausītājs auditorijai izsaka cerību, ka kāds varētu nošaut jaunievēlēto Amerikas Savienoto Valstu prezidentu Donaldu Trampu.

[3] Padome ir informējusi VSIA “Latvijas Radio” par to, ka 2024.gada 7.novembrī tika pieņemts lēmums uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu lietā Nr. 18012000001724 par iespējamo EPLL 80.panta pirmajā daļā paredzētā administratīvā pārkāpuma izdarīšanu elektroniskā plašsaziņas līdzekļa VSIA “Latvijas Radio” darbībā 2024.gada 6.novembrī izplatītajā raidījumā “Vēl viens starts” rubrikas “Desmit dziesmas Radio 5 ēterā – izvēlēties tev” un vienlaikus lūdza VSIA “Latvijas Radio” izvērtēt Padomes konstatēto un sniegt paskaidrojumus minētajā lietā līdz 2024.gada 26.novembrim.

[4] 2024.gada 26.novembrī Padome saņēma VSIA “Latvijas Radio” (turpmāk arī – Latvijas Radio) paskaidrojumus, kuros VSIA “Latvijas Radio” radušos situāciju argumentē šādi:

[4.1] Klausītāju balss ziņojumi tiek izmantoti Latvijas Radio 5 tiešraidēs, raidījuma veidotāju pienākums ir tos iepriekš noklausīties. Konkrētajā gadījumā raidījuma autors paskaidrojumā par gatavošanos raidījumam ir sniedzis šādu informāciju: “*Raidījuma “Vēl viens starts” pirmā stunda (10.00 – 11.00) tiek veidota no klausītāju izvēlētas mūzikas. Konkrētā raidījuma formātā dziesmu piesaka tikai klausītājs, un moderators ne vienmēr iesaistās ar komentāru. Tas izraisīja situāciju, ka nespēju laikus reaģēt un ieslēgt mikrofonu, lai norādītu, ka klausītāja viedoklis ēterā ir nepieļaujams un neatbilst redakcionālajām vadlīnijām. Raidījuma konkrētā stunda ir ļoti spraigs darbs, kurā raidījuma vadītājam ir jānoklausās visas iesūtītās audio ziņas (30-70), jāizvēlas atskaņojamās un jāatrod pasūtītā dziesma, rūpējoties arī par kopējo raidījuma skaņējumu. Raidījumā katru darba dienu tiek atskaņotas desmit dziesmas, kuras izvēlas klausītāji, un, gatavojot to pieteikumus, es primāri koncentrējos uz klausītāja izvēlēto skaņdarbu, lai varētu fonogrammu pēc iespējas ātrāk atskaņot ēterā. Minēto pieteikumu iesūtīja Latvijas pilsonis, kurš dzīvo Bristolē, ir liels raidījuma cienītājs un kura dziesmu pieteikumu izraisa lielu prieku citos raidījuma fanos. Līdz šim viņš konkrētajā rubrikā bija iesūtījis aptuveni 70 pieteikumus – tajos nekad nebija izteicies ekstrēmi, tāpēc neredzēju vajadzību viņa garo pieteikumu pilnībā noklausīties pirms tā palaišanas ēterā, jo steidzos sagatavot nākamos pieteikumus.”*

[4.2] Latvijas Radio valde raidījuma vadītājam ir piemērojusi disciplinārsodu – rakstisku piezīmi. Gadījums Latvijas Radio 5 ir izvērtēts. Ētera vadītāju atbildību un rīcību līdzīgās situācijās tuvākajā laikā plānots padziļināti pārrunāt, lai nepieļautu šādas kļūdas atkārtošanos. Tomēr Latvijas Radio auditorijas iesaisti uzskata par lielu vērtību – tā vairo viedokļu daudzveidību, sniedz iespēju Latvijas iedzīvotājiem tikt uzklautiem, palielina uzticēšanos sabiedriskajam medijam. Latvijas Radio pašlaik neredz iemeslu auditorijas iesaisti ierobežot vai piesaistīt cilvēkresursus zvanu iepriekšējai pārbaudei visu piecu programmu tiešraidēs, jo prettiesiski vai neētiski klausītāju izteikumi gadās ārkārtīgi reti. Turklāt, nav absolūtu garantiju, ka arī raidījumu viesi tiešraidēs nepateiks ko apšaubāmu no likuma vai ētikas viedokļa, taču tāpēc netiek apšaubīts tiešraides formāta pastāvēšana.

[4.3] Latvijas Radio norāda, ka rīcību šādās situācijās regulē “Vadlīnijas Latvijas Radio satura kļūdu labošanai”, kurās ir sadaļa “Rīcība gadījumos, kad saturā ir redakcionālo standartu rupji pārkāpumi”. Minētās vadlīnijas nosaka: “*Ja viesis tiešraides laikā sarkanās līnijas tomēr pārkāpj, Latvijas Radio raidījuma vadītāja pienākums ir nekavējoties reaģēt un viesi pārtraukt, norādot, ka konkrētie izteikumi (rasisms, naida runa, homofobija, necenzēta leksika, dezinformācija, propaganda u.tml.) pārkāpj sabiedrisko mediju redakcionālos standartus un ēterā nav pieļaujami.*” Šī kārtība ir attiecināma arī uz gadījumiem, kad redakcionālajiem standartiem neatbilstošus izteikumus pauž auditorijas pārstāvji.

[4.4] Programmas Latvijas Radio 5 2024. gada 6. novembra raidījuma “Vēl viens starts” rubrikas “Desmit dziesmas Radio 5 ēterā – izvēlēties tev” laikā raidījuma vadītājs dažādu iemeslu dēļ uz klausītāja izteikumiem nenoreagēja. Raidījuma vadītājs savu kļūdu laboja nākamajā dienā šajā pašā ētera laikā, atvainojoties par iepriekšējā dienā izskanējušo klausītāja komentāru, aicinot auditoriju būt atbildīgai un norādot, ka Latvijas Radio 5 ēterā nav vietas vardarbīgiem izteikumiem. Konkrētajā gadījumā Latvijas Radio 5 direktors, sazinoties ar Latvijas Radio galveno redaktori, vienojās par attiecīgā satura fragmenta dzēšanu digitālajās platformās, atbilstoši vadlīnijās noteiktajai kārtībai. Kopīgi ar raidījuma vadītāju arī tika pārrunāta kļūdas labošana un atvainošanās nākamajā raidījumā.

[4.5] Latvijas Radio atzīst un nožēlo pieļauto kļūdu, kā rezultātā ēterā izskanējis Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajām vadlīnijām neatbilstošs saturs. Latvijas Radio atzīst, ka minētais saturs neatbilst Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 3. panta trešajā daļā noteiktajam. Latvijas Radio veicis visas iespējamās darbības, lai labotu pieļauto kļūdu, kā arī lai novērstu turpmāku šādu kļūdu rašanos.

[4.6] Tomēr Latvijas Radio nepiekrīt Padomes Lēmumā norādītajam, ka klausītāja izteikums “gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus”, varētu būt interpretējams kā mudināšana uz vardarbību pret Amerikas Savienoto Valstu jaunieievēlto prezidentu Donaldu Trampu. Atbilstoši Padomes Lēmumā norādītajam – “Vadlīnijās Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26. panta “Programmu veidošanas ierobežojumi” pirmās daļas piemērošanai” 3.1.1. punktā ir noteikts: “*Ar terminu “mudinājums” tiek saprasta aktīva darbība, tas ir, “mudināt”, kas nozīmē ar savu retoriku, izteicieniem, arī žestiem, izturēšanos u.tml. censties panākt, lai (kāds) kaut ko dara, mudināšanu uzskata par ierosmi (kāda) darbībai, norisei (par priekšmetiem, parādībām).*” Piemērojot gramatisko interpretāciju minētajam klausītāja izteikumam, tajā nav saskatāms mudinājums. Vārdu savienojumu “gan jau” valodnieciski lieto,

“lai norādītu, ka darbība kaut kad vai kaut kā tomēr tiks pabeigta”¹. Ņemot vērā nesen pieredzēto uzbrukumu D.Trampam, šādu klausītāja izteikumu drīzāk varētu uztvert kā dedukcijas (tādu spriedumu izdarīšana, kas pilnībā izriet no sākotnējās informācijas) rezultātā izteiktu secinājumu, nevis kā mudinājumu. Arī izteiktais vārds “varbūt” nozīmē, ka “[./] izteikuma saturs nav drošs.”², šī vārda saistītās nozīmes ir: acīmredzot, laikam, droši vien³, kas atbilst pieļāvumam, nevis aicinājumam. Tāpat ir būtiski, ka dziesmas pieteikuma komentārā netika pieminēta neviena konkrēta persona. Nav šaubu, ka nav labi izteikt pieļāvumus, kas konkrētajā gadījumā izklausījās drīzāk kā dziesmas pieteicēja vilšanās par vēlēšanu rezultātiem un kas nav aicinājums uz darbībām, kas minētas Lēmumā, tomēr nav pamata šo gadījumu nepārprotami interpretēt attiecībā uz Amerikas Savienoto Valstu jaunievēlēto prezidentu Donaldu Trampu kā aicinājumu viņu nošaut.

[4.7] Latvijas Radio norāda, ka Padomes apgalvojums par to, ka minētā klausītāja balss ziņa satur mudinājumu uz vardarbību, nevar tikt uzskatīts par pierādījumu (ziņas par faktiem) Administratīvā procesa likuma 149. panta izpratnē, kā dēļ nav pietiekama pamata atzīt, ka Latvijas Radio ir pārkāpis EPLL 26. panta pirmās daļas 3. punktu, tādējādi pieļaujot EPLL 80. pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu. Tāpat Latvijas Radio norāda, ka saskaņā ar EPLL 80. pantu Padome nevar uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu par Latvijas Radio rīcības neatbilstību Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 3. panta trešajai daļai.

[5] 2024.gada 27.novembrī Padome nosūtīja VSIA “Latvijas Radio” vēstuli, kurā informēja, ka 2024.gada 12.decembrī Padomes sēdē tiks izskatīta administratīvā pārkāpuma lieta Nr. 18012000001724 par iespējamo Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 80.panta pirmajā daļā paredzētā administratīvā pārkāpuma izdarīšanu elektroniskā plašsaziņas līdzekļa VSIA “Latvijas Radio” darbībā. Vienlaikus Padome informēja, ka Padomes sēde 2024.gada 12.decembrī plkst. 11.00 notiks attālināti, izmantojot programmu *MS Teams*. Ievērojot minēto, Padome aicināja VSIA “Latvijas Radio” informēt Padomi par kontaktpersonu, kura attālināti piedalīsies Padomes sēdē. Vienlaikus Padome informēja, ka atbilstoši Administratīvās atbildības likuma 135.pantam lieta var tikt izskatīta arī bez VSIA “Latvijas Radio” pārstāvja klātbūtnes.

[6] 2024.gada 3.decembrī Padome saņēma VSIA “Latvijas Radio” informāciju, kurā norādīts, ka VSIA “Latvijas Radio” pilnvaro Latvijas Radio Valdes locekli /persona A/ un Administratīvo direktori – Juridiskās daļas vadītāju /persona B/ pārstāvēt VSIA “Latvijas Radio” intereses administratīvā pārkāpuma lietas lieta Nr. 18012000001724 izskatīšanā, kas notiks Padomes 2024. gada 12.decembra sēdē.

[7] Lietas izskatīšanas laikā VSIA “Latvijas Radio” pārstāvji uzturēja iepriekš rakstiskajos paskaidrojumos norādīto pozīciju, atkārtoti norādīja uz to, ka nožēlo radušos situāciju kā arī to, ka situācija ir rūpīgi izanalizēta un raidījuma vadītājam ir piemērots disciplinārsods. Tāpat Latvijas Radio sniedza atbildes uz Padomes uzdotajiem jautājumiem.

¹ Tezaurs, <https://tezaurs.lv/gan%20jau>

² Tezaurs, <https://tezaurs.lv/varb%C5%ABt>

³ Tezaurs, <https://tezaurs.lv/varb%C5%ABt>

Ievērojot minēto, Padome

secina:

[8] EPLL 24.panta pirmā daļa noteic: “*Elektroniskie plašsaziņas līdzekļi ir brīvi un neatkarīgi programmu un raidījumu veidošanā un izplatīšanā, kā arī savā redakcionālajā darbībā, ciktāl tos neierobežo Latvijas Republikas Satversme, šis likums un citi likumi, valsts tehniskie standarti un Latvijai saistoši starptautiskie līgumi.*” Saskaņā ar minēto tiesību normu Padomei nav tiesību iejaukties elektroniskā plašsaziņas līdzekļa redakcionālajā darbībā, programmu un raidījumu veidošanā, kamēr vien elektroniskais plašsaziņas līdzeklis darbojas likuma ietvaros.

[9] EPLL 26.panta pirmās daļas 3.punkts noteic, ka “*elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert mudinājumu uz vardarbību vai naida kurināšanu vai aicinājumu diskriminēt kādu personu vai personu grupu dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, valstspiederības, reliģiskās piederības vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai jebkuru citu motīvu dēļ.*” Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē ar jēdzienu “*mudināšana uz vardarbību pret kādu personu*” saprotams arī raidījumos ietverts tiešs vai netiešs ierosinājums uz vardarbību pret kādu personu tās politisko uzskatu dēļ.

[10] Latvijas Radio savos paskaidrojumos norāda, ka programmas Latvijas Radio 5 2024.gada 6. novembra raidījuma “Vēl viens starts” rubrikas “Desmit dziesmas Radio 5 ēterā – izvēlēties tev” laikā raidījuma vadītājs dažādu iemeslu dēļ uz klausītāja izteikumiem nenoreāģēja. Raidījuma vadītājs savu kļūdu laboja nākamajā dienā šajā pašā ētera laikā, atvainojoties par iepriekšējā dienā izskanējušo klausītāja komentāru, aicinot auditoriju būt atbildīgai un norādot, ka Latvijas Radio 5 ēterā nav vietas vardarbīgiem izteikumiem. Latvijas Radio atzīst un nožēlo pieļauto kļūdu, kā rezultātā ēterā izskanējis Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajām vadlīnijām neatbilstošs saturs. Latvijas Radio atzīst, ka minētais saturs neatbilst Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 3. panta trešajā daļā noteiktajam. Latvijas Radio veicis visas iespējamās darbības, lai labotu pieļauto kļūdu, kā arī lai novērstu turpmāku šādu kļūdu rašanos.

Padome, pārbaudījusi Latvijas Radio sniegto informāciju, ir konstatējusi, ka programmā “Latvijas Radio 5” 2024.gada 7.novembrī ir tikusi izplatīta atvainošanās par minēto situāciju, tāpat Padome ņem vērā, ka Latvijas Radio atzīst un nožēlo pieļauto kļūdu kā arī veic darbības, lai novērstu turpmāku šādu kļūdu rašanos.

[11] Latvijas Radio savos paskaidrojumos uzsver, ka Padomes apgalvojums par to, ka minētā klausītāja balss ziņā satur mudinājumu uz vardarbību, nevar tikt uzskatīts par pierādījumu (ziņas par faktiem) Administratīvā procesa likuma 149. panta izpratnē, kā dēļ nav pietiekama pamata atzīt, ka Latvijas Radio ir pārkāpis EPLL 26. panta pirmās daļas 3. punktu, tādējādi pieļaujot EPLL 80. pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu. Latvijas Radio nepiekrīt Padomes Lēmumā norādītajam, ka klausītāja izteikums “*gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus*”, varētu būt interpretējams kā mudināšana uz vardarbību pret Amerikas Savienoto Valstu jaunievēlēto prezidentu Donaldu Trampu.

Padome atkārtoti norāda, ka “Vadlīnijās Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta “Programmu veidošanas ierobežojumi” pirmās daļas piemērošanai” 3.1.1. punktā ir noteikts: “*Ar terminu “mudinājums” tiek saprasta aktīva darbība, tas ir, “mudināt”, kas*

nozīmē ar savu retoriku, izteicieniem, arī žestiem, izturēšanos u.tml. censties panākt, lai (kāds) kaut ko dara, mudināšanu uzskata par ierosmi (kāda) darbībai, norisei (par priekšmetiem, parādībām).” Savukārt 3.1.2. noteikts, ka “ar terminu “vardarbība” ir saprotams prettiesisks personas aizskārums ar fizisku spēku (piem., nodarot miesas bojājumus, sitot, spīdzinot) vai draudiem, iebiedēšanu, kā arī piespiedu metodes pret kādu, piemēram, etnisku vai sociālu grupu, nāciju, tautu (uzskaitījums nav izsmēlošs), vai pret sevi. Vardarbība aptver ikvienu darbību, kas personai nodara miesas bojājumus, sagādā fiziskas sāpes vai ierobežo viņa pārvietošanās iespējas, kā arī ietekmē personas psihisko veselību. EPLL 26.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē vardarbība nozīmē aicinājumus gan uz fizisku, gan uz psiholoģisku vardarbību.”

Izvērtējot elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmā izplatītā satura atbilstību EPLL 26.panta pirmajā daļā noteiktajām prasībām, Padome, pirmkārt, ņem vērā, kā šo elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmā izplatīto informāciju uztvertu klausītājs. Jāņem vērā, ka Latvijas Radio 5 lielu klausītāju daļu sastāda tieši jaunieši, kuri savā personības attīstībā ir vieglāk iespaidojami. Padome piekrīt, ka Latvijas Radio 5 izskanējušais klausītāja citāts, ka “gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus”, nav interpretējams kā tiešs aicinājums uz vardarbību, taču jāņem vērā, ka EPLL 26.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē ar jēdzienu “mudināšana uz vardarbību pret kādu personu” saprotams arī raidījumos ietverts tiešs vai netiešs ierosinājums uz vardarbību pret kādu personu tās politisko uzskatu dēļ. Tādējādi Latvijas Radio 5 raidījumā izplatītā klausītāja izteiktā cerība, ka “gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus”, ir uzskatāma par netiešu mudināšanu uz vardarbību pret Amerikas Savienoto Valstu jaunievēlēto prezidentu.

[12] Padome par minēto lietu ir informējusi un aicinājusi Sabiedrisko elektronisko plašsaziņu līdzekļu Ombudu izvērtēt VSIA “Latvijas Radio” darbībā konstatēto. Ombuds par Latvijas Radio 5 izskanējušo klausītāja izteikumu, ka “gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus” savā atzinumā norāda sekojošo:

[12.1] Izvērtēt raidījumā pārraidītās klausītāja balss ziņas satura un publiskošanas fakta atbilstību Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 3.punktam – *Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert: [...] mudinājumu uz vardarbību vai naida kurināšanu vai aicinājumu diskriminēt kādu personu vai personu grupu dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, valstspiederības, reliģiskās piederības vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai jebkuru citu motīvu dēļ*, saskaņā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 57. panta pirmo daļu, 60. panta otro daļu, ir Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes kompetence. Ombuds šajā jautājumā var sniegt vienīgi savu viedokli par to, vai raidījumā izskanējušās klausītāja balss ziņas saturā un publiskošanas faktā ir ietverts mudinājums uz vardarbību.

[12.2] Lai izvērtētu, vai klausītāja izteiktā frāze [...] *lai tas klauns vēl tur paārdās kādus četrus gadus, gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus*, ir vērtējama kā mudinājums uz vardarbību, blakus sacījuma propozicionālajam saturam, kā apspriežamās personas ievietošana “lodi pierē pelnījušo” personu kopā, ir jāņem vērā arī sacījuma strukturālais saturs, kurš izpaužas kā:

- 1) pragmatiskais sacījuma aspekts – kāda runas darbība ar to tiek realizēta?

Runas darbības identifikācija balstās sacījuma intonācijas un konteksta izvērtējumā. Noklausoties klausītāja balss ziņu kopumā, galvenais iespaids rodas par to, ka runātājs izsaka vilšanos par ASV prezidenta vēlēšanu iznākumu un tad, lai šo vilšanos mazinātu, ar sarkastiska joka palīdzību tiek izteikta cerība, ka vēl kaut kas var mainīties. Vilšanās artikulācija un sarkasms nav vērtējumi kā naida runas izpausme jeb tiešs aicinājums uz vardarbīgu rīcību, un, ņemot vērā balss ziņu kopumā, proti, tās kopējo kontekstu, pat ne kā naidīgs izteikums. Vienlaicīgi atzīstams, ka sarkastiskā piezīme – *gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus* – ir neētiska, konkrēto personu noniecinoša, un, ja tā bija iecerēta kā joks, tad – neizdevies joks.

2) intensionālais sacījuma aspekts – kāds ir šīs runas darbības nolūks?

Balss ziņas autora nodoms vai mērķis, kāpēc viņš ir vēlējis publiski izteikt savu vilšanos par ASV prezidenta vēlēšanu iznākumu, šķietami ir savas attieksmes paušana un pozicionēšanās, kas ļautu saņemt iedomātu atbalstu no līdzīgi domājošo puses. Ombuds nesaklausīja šajā balss ziņā tiešu vai netiešu mudinājumu uz vardarbīgu rīcību pret jaunievelēto ASV prezidentu, tā drīzāk pauž rezignētas vilšanās attieksmi par cerību nepiepildīšanos. Domājams, tieši savas attieksmes paušana pret notikušo bija šī vēstījuma nodoms, nevis aicinājums vai mudinājums mainīt notikušo.

Jāņem vērā, ka vēstījumu strukturālā satura interpretācija vienmēr ir subjektīva un tādēļ grūti formalizējama, jo to nosaka gan konkrētā interpretētāja līdzšinējā pieredze, kas ir pamatā noteiktu analogiju saklausīšanai, gan pašas interpretācijas mērķis – kādiem nolūkiem šī interpretācija tiek veidota – saprast, ko un kādēļ runātājs ar vārdiem dara, vai arī – balstoties sākotnējos pieņēmumos, saklausīt to, kas šos pieņēmumus apstiprina.

[12.3] Tiešraidē pārraidītā klausītāja piezīme – *gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus* – ir neētisks, cilvēka cieņu aizskarošs izteikums. Raidījuma vadītājam bija pienākums iepazīties ar balss ziņas saturu pirms tās izmantošanas tiešraidē un bija pienākums raidījumā neiekļaut neētisku izteikumu, vai arī, pēc klausītāja balss ziņas izskanēšanas tiešraidē, nekavējoties reaģēt, sniedzot klausītājiem komentāru, ka konkrētais izteikums pārkāpj sabiedrisko mediju redakcionālos standartus un ētērā nav pieļaujams.

[13] Ņemot vērā iepriekš minēto, Padomes ieskatā, Latvijas Radio 5 Raidījumā izplatītā klausītāja izteiktā cerība, ka “*gan jau viņam kāds lodi pierē varbūt iešaus*” ir uzskatāma par netiešu mudināšanu uz vardarbību pret Amerikas Savienoto Valstu jaunievelēto prezidentu Donaldu Trampu.

[14] Ievērojot minēto, secināms, ka elektroniskais plašsaziņas līdzeklis VSIA “Latvijas Radio” ir pārkāpis EPLL 80.panta pirmo daļu, tādējādi izdarot EPLL 26.panta pirmās daļas 3.punktā paredzēto administratīvo pārkāpumu. EPLL 80.panta pirmā daļa noteic, ka: “*Par šajā likumā noteikto aizliegumu un ierobežojumu pārkāpšanu vai pienākumu neievērošanu attiecībā uz elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu veidošanu vai pakalpojumu sniegšanu pēc pieprasījuma piemēro brīdinājumu vai naudas sodu fiziskajai personai no desmit līdz simt naudas soda vienībām, bet juridiskajai personai — no simt līdz divtūkstoš naudas soda vienībām.*”

[15] Saskaņā ar Administratīvās atbildības likuma (turpmāk – AAL) 132.pantu institūcijai (amatpersonai), izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, jānoskaidro, vai ir izdarīts

administratīvais pārkāpums, vai to izdarījusi pie atbildības saucamā persona, vai šo personu var saukt pie administratīvās atbildības, vai ir atbildību mīkstinoši un pastiprinoši apstākļi, vai ir nodarīts mantisks zaudējums, kā arī jānoskaidro citi apstākļi, kam ir nozīme lietas pareizā izlemšanā. Pamatojoties uz AAL 11.panta pirmajā daļā noteikto, ja personas izdarītais administratīvais pārkāpums konkrētajos apstākļos nav radījis tādu apdraudējumu tiesiski aizsargātajām interesēm, lai par to piemērotu sodu (maznozīmīgs pārkāpums), amatpersona var neuzsākt administratīvā pārkāpuma procesu, bet, ja tas ir uzsākts, amatpersona, augstāka amatpersona vai tiesa jebkurā stadijā var to izbeigt, nepiemērojot sodu. Šajā gadījumā amatpersona, augstāka amatpersona vai tiesa, ja to atzīst par lietderīgu, izsaka personai aizrādījumu. Aizrādījums nerada tiesiskas sekas. Padome norāda, ka AAL 11.panta pirmās daļas regulējumā ietvertas iestādes tiesības, bet ne pienākums administratīvo pārkāpumu atzīt par maznozīmīgu.

Padome, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos materiālus savstarpējā kontekstā, norāda, ka VSIA "Latvijas Radio" izdarītais pārkāpums ir atzīstams par maznozīmīgu, jo tas nav radījis tādu apdraudējumu tiesiski aizsargātajām interesēm, lai par to piemērotu sodu. Padome secina, ka, izplatot lēmumā minēto informāciju, ir noticis neliels programmu veidošanas vispārīgo noteikumu pārkāpums un nosacījumu neievērošana, turklāt Latvijas Radio ir izteicis nožēlu par notikušo un izplatījis atvainošanos. Tāpat Latvijas Radio ir veicis visas iespējamās darbības, lai labotu pieļauto kļūdu, kā arī lai novērstu turpmāku šādu kļūdu rašanos nākotnē.

Administratīvās atbildības likuma 11.pants paredz iestādes tiesības izteikt personai aizrādījumu. Konkrētajā gadījumā, Padome, vērtējot lietas faktiskos apstākļus to savstarpējā sakarībā, uzskata, ka ir lietderīgi VSIA "Latvijas Radio" izteikt aizrādījumu par VSIA "Latvijas Radio" darbībā konstatēto, bet administratīvā pārkāpuma procesu izbeigt.

Ievērojot minēto un saskaņā ar Administratīvās atbildības likuma 11. panta pirmo daļu, Padome

nolemj:

- 1. Izbeigt lietvedību un izteikt VSIA "Latvijas Radio" aizrādījumu administratīvā pārkāpuma lietā Nr. 18012000001724.**
- 2. Pieņemto lēmumu paziņot VSIA "Latvijas Radio".**

Saskaņā ar Administratīvās atbildības likuma 166.panta pirmo un otro daļu, kā arī 168.panta pirmo daļu persona, kura saukta pie administratīvās atbildības, šo lēmumu desmit darba dienu laikā no lēmuma paziņošanas dienas var pārsūdzēt rajona (pilsētas) tiesā pēc tās juridiskās adreses, iesniedzot sūdzību Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei.

Padomes priekšsēdētājs

Ivars Āboliņš

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU